

GUTENBERG

Finska Typografförbundets organ

N:o 50-51 (14-15)

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

Augusti 1 Elokuu	Prenumerationspris — Tilauhinta Helt år — Koko vuosikerta . . . . 5 m. Half år — Puoli vuosi . . . . . 3 ” Postportot inber. — Postimaksu siihen luettuna. Lösnummer — Irtonaisnumero à 30 p.	Ansvarig redaktör: Vastaava toimittaja: O. A. Nyman Adr.: Gräsviksg. 10. Osote: Ruoholahdenk. 10.	Annonspris — Ilmoitushinta Per petitrad . . . . . } 25 p. Petiiti-riviltä . . . . . }	8:de årgången 1900 8:s vuosikerta
------------------------	---	--	---	--

Finska Typografförbundet. Suomen Kirjaltajaliitto.

Anmälda medlemmar. Ilmoitettuja jäseniä.

Från Wasa afdelning: — Waasan osastosta: Viitala, Matti Emil, s.-elev, l.-opp., $\frac{18}{6}$ 82. — Kukko, Jaakko Wilhelm, s.-elev, l.-opp., $\frac{1}{3}$ 82. — Svahn, Axel Emil, t.-elev, p.-opp., $\frac{12}{2}$ 82.

Från Sordavala afdelning: — Sortavalan osastosta: Tiainen, Taneli, t.-elev, p.-opp., $\frac{10}{2}$ 82.

Från Willmanstrands afdelning: — Lappeenrannan osastosta: Horppo, Alfred, s.-elev, l.-opp., $\frac{20}{6}$ 82.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: Hellman, Johan Henrik, hjälparb., apul., $\frac{18}{5}$ 77.

Från Jyväskylä afdelning: — Jyväskylän osastosta: Hirvonen, Osk. Fred., s., l., $\frac{19}{6}$ 72.

Inträdande medlemmar. Yhtyneitä jäseniä.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: 1297. Malin, Gustaf. — 1298. Liljefors, Evert Tyini.

Aflyttade medlemmar. Muuttaneita jäseniä.

1112. Pasila, V. V., från Viborg till Raumo, Viipurista Raumalle. — 795. Sandström, M. A., från Sordavala till Tammerfors, Sortavalasta Tampereelle. — 684. Uskela, K., 712. Lindfors, F., 840. Renström, J. E., från Tammerfors till Fredrikshamn, Tampereelta Haminaan.

Utgående medlemmar. Eronneita jäseniä.

787. Pettersson, E., 1168. Hyvärinen, Aug., 440. Willberg, A., 921. Kurvinen, Mimmi, på egen begäran, omasta pyynnöstä. — 163. Schultz, Akseli, 841. Hyvärinen, I., 177. Lindroos, F. A., 92. Westerholm, G. E., 93. Heikkilä, E., 1264. Survonen, Kalle, för bristande medlemsavgifter, eivät ole suorittaneet jäsenmaksuja. — 291. Lindholm, A., upphört med yrket, eronnut ammatista.

Förbundsstyrelsens sammanträden.

Den 26 Juni. Alla medl. närvarande. Löpande ärenden. Den 10 Juli. Alla närvarande utom hr Stampell. Löpande ärenden. Den 25 Juli. Närvarande hrar Bernström, Kosk, Skogster och Stampell. Löpande ärenden. Extra möte den 30 Juli. Närvarande alla utom hr Mandelin. Beslöt att sända Förbundsstyrelsens ombud till 2 afdelningar.

Liittohallituksen kokoukset.

26 p. Kesäk. Kaikki jäsenet saapuvilla. Juoksevia asioita. 10 p. Heinäk. Kaikki saapuvilla paitsi hra Stampell poissa. Juoksevia asioita. 25 p. Heinäk. Saapuvilla hrat Bernström, Kosk, Skogster ja Stampell. Juoksevia asioita. Ylim. kokous 30 p. Heinäk. Saapuvilla kaikki paitsi hra Mandelin. Päätettiin lähettää Liittohallituksen edustaja kahteen osastoon.

Kontrollnämnden.

1:sta ledamotens, hr A. Karjalainen, Simelii tryckeri, Helsingfors,
2:dra ledamotens, herr M. Molodkin, Uusi Auras tryckeri, Åbo.

Noudatetaanko tariffia?

Nykyisen palkkaustariffin voimaan astuttua kehotti liittohallitus kutakin liiton osastoa valvomaan, että tariffia kaikissa kohdissaan noudatetaan sekä mahdollisten riitaisuuksien ja tariffin määräysten rikkomisien sattuessa tekemään niistä selkoa liittohallitukselle.

Siihen nähden, ettei huomatuimpia muistutuksia tariffin rikkomisista vielä tuskin nimeksikään ole tehty, niin luulisi asiain olevan hyvällä kannalla; mutta näin ei kuitenkaan todellisuudessa liene laita. Siellä ja täällä kulkee huhuja, että se ja se tekee tariffin vastaista ylitöitä, toiset taas eivät noudata tariffin määräämää alinta vakinaista palkkaa y. m. Koska edellämmainitut vielä luullaksemme ovat muutama yksityistapauksiin lasketut, niin emme tällä kertaa tahdo lähemmin selvittää tätä asiaa. Mutta koska esim. kokonaiset sanomalehtien latojakunnat rikkovat tariffimme tärkeimpiä määräyksiä, niin luulisi tämän kaipaavan pikaisinta korjausta.

Kuten tunnettu, esiintyy tariffissa määräys siitä, että aamulla ilmestyvän sanomalehden latousaika on korkeintaan 8 tuntia ja päättyy se viimeistään klo 2 yöllä. Odottamisesta tämän ajan jälkeen on määrätty 75 p:ää tunnilta 100 % korotuksella. Niin välttämätöntä kuin onkin, että tätä tariffimme tärkeintä määräystä tarkoin noudatetaan, niin on meille kuitenkin vakuutettu, että ainoa pääkaupungin aamulehti, jossa sitä noudatetaan, on Hufvudstadsbladet. Toisissa lehdissä ei enää ole harvinaisuuksiin luettava, jos latoja saa muutenkin pitkän työaikansa päätyttyä vielä pari kolmekin tuntia ilman tariffin määräämää korvausta odottaa korrehtuuria. Ja tämä kaikki tapahtuu ilman pienintäkään ilmoitusta siitä liittohallitukselle. Ne miehet, jotka nurkissa pahimmin pauhasivat vahvistetun liittohallituksen menettelyä tariffiasianssa viime talvena, ovat nykyään itse asettuneet tariffimme pahimmiksi rikkojiksi. Silloin, kuin heidänkin toimenpiteitään kaivataan, niin ovat he vaiti kuin myyrät. Mitähän tästäkin sanottanee? Jos tariffin määräyksiä tällätavoin poljetaan, niin on se varmana merkinä siitä, ettei tarvinne odottaa pitkiäkään aikoja, jolloin koko tariffimme on ainoastaan muinaismuistoihin asetettu kuriositeetti, ilman minkäänlaista käytännöllistä merkitystä. Niinkö sitä taas vähitellen mennään takaisin tuohon aikaan, jolloin sanomalehtilatojaa pidetään työjuhtaakin kurjemmassa tilassa?

Ei! Näin ei saa tapahtua!

Jos itse emme yksimielisyydellä ja perääntamattomalla lujudella kiinnipidä niistäkin oikeuksista, joihinka isännät ovat sitoutuneet, niin olkaamme varmat siitä, ettei näillä sitoumuksilla kuitenkaan käytännössä ole suurtakaan merkitystä.

Kuten jo ennenkin tässä lehdessä on selvitetty, on sanomalehtilatojain, mitä kurjimpaan ihmisräikkäykseen johtuvaan työajan pituuteen saatava sellainen raja, että he edes osaksi joutuisivat tilaisuuteen nauttimaan sitä lepoa ja virkistystä, jota luonto vaatii. Tämä on myöskin ollut tärkeimpänä kysymyksenä tariffia laadittaessa. Nyt, kun olemme saaneet sitoavan määräyksen jossain määrin huojentamaan tätä raskasta taakkaa, niin on itsestään selvää, että kunkin liiton jäsenen eittämätön velvollisuus on valvoa sitä, ettei se jää pelkäsi lupaukseksi.

Jos näin annamme käydä täällä pääkaupungissa, jossa liittomme voimat ovat suuremmat, niin mitäpä sitte maaseudulla? Tosin emme ole saaneet tietoja maaseutuveroilta, missä määrin tariffia siellä „pyhänä pidetään“, vaan emme luule erehtyvämme otaksuessamme, ettei asiat sielläkään paremmalla kannalla liene.

Olemme tässä puhuneet ainoastaan sanomalehtilatoimoissa esiintyvistä epäkohdista. Tätä emme kuitenkaan saa käsittää siksi, että määräykset tariffimme muissa kohdin olisivat vähemmästä merkityksestä. Olkoonpa määräys tariffimme yksityiskohdissa näennäisesti vaikka kuinkakin pienestä merkityksestä, niin saattaa sillä kuitenkin olla mitä vahingollisimmat seurauksensa. Kipinästä tuli syttyä. Niin tässäkin. Jos pienissä asioissa asetumme leväperäisyyden kannalle, niin johtuu tämä lopullisesti siihen, että koko meidän liittomme työt ja ponnistukset tämän yhteisen tariffin aikaansaamiseksi ovat olleet pelkkää tuulenpiekemistä.

Siis ylös kaikki toverit valvomaan, että tariffimme määrääksiä niin pienissä kuin suurissa tarkoin seurataan! Ei yksikään saa nukkua! Jos yksityiset kirjapainojen isännät hyvässä sovussa työväestöjensä kanssa eivät noudata näitä määräyksiä ja osastotkaan eivät voi asiaa sovinnolliselle kannalle saattaa, niin on osastojen velvollisuus mitä pikemmin lähettää tarkka selonteko näistä liittohallitukselle tehokkaampia toimenpiteitä varten.

Kirjapaino-oloista Tampereella.

„Väliaikaisen palkkaustariffin oppilaille“ ovat isännät Tampereella ottaneet käytäntöön. Tämä tariffipahanen, joka sisältää kokonaista neljä pykälää, perustuu ainoastaan oppilaiden palkkojen määräämiseen paitsi neljännessä pykälässä jossa oppilaalle „pitemmänkin työnpuutteen sattuessa luvataan täysi palkka tahi hankitaan hänelle paikka toisessa kirjapainossa“. Ainoana laskuperusteena sanomalehdessä näkyy olevan ainoastaan korpus kirjasinlaji, olkoonpa tämä sitte kapeata tahi leveätä, välikkeillä tahi ilman — aina vaan sama hinta; petiitistä maksetaan „suhteellinen korotus“.

Varmaankin ovat Tampereen isännät hieman hämillään siitä, ettei Suomen kirjapainoisäntien ja Kirjaltajaliiton yhteisesti hyväksymää tariffia Tampereella tuskin tunnetakaan, sillä mitäpä tällä siellä olisi tekemistä, kun taitureja ei löydy tuskin nimeksikään. Siksi ovatkin Tampereen isännät kaikessa viisaudessaan latineet oman tariffin tuolle maailmankuuluisalle lapsikirjapainokaupungille.

Kuinka suuren arvon Tampereen isännät panevat edes tällekin tariffin-nimelliselle, osottanee heti alussa se jalomielisyyttä ja isänmaallisuutta uhkuva teko, että „Tampereen Sanomain“ kaikki latojat ovat irtisanotut paikastaan 1:stä päivästä elokuuta siltä varalta, jos Tampereen Sanomat lakkautetaan*). — Samaisen

*) Näin sivumennen sanottuna, emme voi käsittää sitä, mistä tuo rauhallinen maitotaloutta ja ohranviljelystä harrastava lehti on saanut päähänsä sen, että lehti lakkautettaisiin elokuun 1:stä päivästä, sillä emme ainakaan me muut hirtehet ole kuulleet siitä halaistuakaan sanaa.

kirjapainoisännän hellää sydäntä kuvaa vieläkin enemmän se seikka, kun saamme tietää, että mainitun lehden kaikki latojat ovat vanhempiensa eläkeapua nauttivia lapsia — lukuunottamatta saman kirjapainon faktorin heikompa puoliskoa, joka katkaisee lehteä.

Eiköhän kannattaisi äsken perustetun Suomen Kirjapainajayhdistyksen hallituksen lähemmin tutustua näihin mallikelpoisiin kirjapaino-oloihin Tampereella, että muutkin Suomen kaupunkien kirjapainojen työväestöt joutuisivat näin hellästä huolenpidosta osallisiksi? Isänmaallisuuden nimessä: me kysymme vain!

Silloin olisi siitä sekin varma turvallisuus, ettei maaseudulta Helsinkiin muuttavia kirjaltajia, muuten kunnan miehinä, tarvitsisi erottaa paikastaan työkyvyn puutteellisuuden takia, kuten äsken täällä eräälle neljän lapsen isälle tapahtui.

Ett testamente, blefven en legend blott.

För några år sedan testamenterade kort före sin död, redaktionssekreteraren i Nya Pressen, friherre Hugo af Schultén, en summa, stor 3,000 mark, till en sjuk- och begravningshjälpskassa, att användas af såväl redaktörer som sattare, anställda vid tidningen Nya Pressen. Testamentet läser blifvit i behörig ordning bevakad af tryckeriets ekonom, utan att likväl tidningssättarne fått någon som helst del, vare sig af själfva testamentet eller de närmare bestämmelserna angående medlens användande och förvaltande. Endast så mycket har man sig bekant, att medlen utbetalats af sterbhuset och dessa nog äro i säkert förvar. Man har ofta hört de äldre sattare diskutera denna fråga, men har det också blifvit härvid, och dock har det händt, att personer, hvilka icke tillhört någon sjukhåll, skulle hafva behöft understöd, och hade det varit rätt och tillbörligt att dessa skulle erhållit understöd härifrån. Då nu Nya Pressen för alltid indragits, är det svårt att säga hvart, åtminstone den del, som tillhör tidningssättarne, skall taga vägen. Då dessutom endast ett fåtal af personalen finnes kvar, synes det oss, såsom om dessa medlen skulle bäst komma till användning, om dessa öfverlemnades till en fond, för den sjuk- och begravningshjälpskassa, som är under bildning och i spetsen för hvilken Finska Typografförbundet står, och är det sålunda dess styrelse, som har att taga hand om saken, och då ej håller någon redovisning aldrig blifvit om medlens förvaltning gjord, hopas vi, att det också i sammanhang därmed göres och att af sagda testamente, hvilka blifvit gjord af en man, hvilken mer än mången annan, beflitade sig om, samt gjorde allt, hvad på honom kom, för att tidningssättarne skulle få det bättre, om hvars namn ännu minnes med tacksamhet, icke skulle blifva endast en legend.

X.

Kirje Helsingistä.

Näin kesäiseen aikaan, jolloinka jokainen kynnelle kykenevä kilvan rientää kaupungin rasittavaa kuumuutta pakoon luonnon helmaan virkistymään, ovat yleensä kaikki hommat ja riennot enemmän tai vähemmän lamassa. Niinpä yhdistyselämäkin. Jos joskus ohimennen pistäytyt yhdistyksen huoneustossa, saat siellä sattumalta tavata jonkun jäsenen, jolla on joku vakituinen toimi ja jonka siis pakostakin täytyy siellä silloin tällöin työskennellä. Mutta muutoin sinne tuskin kukaan erehdyksessäkään eksyy. Ja ketäpä sitten oikeastaan huvittaisikaan tähän vuodenaikaan oleksia seinien sisällä? Välinpitämättömyys yhdistyksen asioihin nähden oli jo huomattavissa keväällä heti tariffiretelöiden jäl-

keen, johon osaksi lienee vaikuttanut se, ettei tämä kysymys lopullisessa ratkaisussa läpäissyt niin loistavasti kuin yleensä näyttiin odottaneen. Kokouksiin saapui tuskin kymmenkunta jäsentä, jonka johdosta yhdistyksen kokousten pito kesän ajaksi lopetettiin ja usea tärkeä kysymys jäi odottamaan syksyä.

*

Suomen Kirjapainajayhdistyksen ensimmäinen kokous oli tšekäläisellä seurahuoneella tämän heinäkuun 16 p:nä. Sen verran kuin niukasta kokousreferaatista saattoi huomata, asetivat isännät erityisen valiokunnan pohtimaan oppilaskysymystä ja sen ohessa mahdollisesti perustettavaa ammattikoulua. Näkyy siis oppilaskysymyksen pikainen järjestäminen oikeudenmukaisemmalle kannalle antavan isännillekin tarpeeksi päänvaivaa. Ja luulisihan tämän olevan perin luonnollista. Sillä kirjapainoisäntä, joka töiden valmistamiseen käyttää yksinomaan oppilaita, voi suorittaa työt melkoista halvemmalla kuin se isäntä, joka käyttää opinkäyneitä. Toinen kysymys on taas, millä tavoin työt tulevat tehdyiksi ja kuinka paljon kirjapainotarpeita ja -koneita oppilasvoimia käyttämällä haaskataan. Vaan, kumma kyllä, useakaan isäntä ei tällä seikkaa näy ottavan ollenkaan huomionsa.

Miten isännät oppilaskysymyksen aikovat järjestää siitä saamme kai lähimmässä tulevaisuudessa tarkemmin kuulla. Varmaa vaan on, että asia koskee meitä yhtähyvin kuin isäntiä, sillä tästä riippuu ammatin kehitys tulevaisuudessa, ja senvuoksi täytyy meilläkin olla jokunen „riepu pyykissä“.

*

Kerrotaan että täällä muutamia aikoja sitten perustetussa kirja- ja kivipaino-„tehtaassa“ latojat eivät oikein viihdy sekä että Pohjanlahden tuolta puolen ilmoittamalla on koetettu hankkia työvoimia mainittuun tehtaaseen. Kun ottaa huomioon kaikki ne suloiset sanomat, mitä tästä tehdaslaitoksesta, niin luoksepääsemätön kuin se muutoin onkin, vuoden kuluessa ihmisten ilmoille on saapunut, ei ollenkaan ihmettele, ettei siellä juuri mielikseen kukaan työskentele. Kevättälvella esimerkiksi eräs latoja sattui olemaan työstä poissa yhden päivän, josta syystä hänen palkastaan siirrettiin tehtaan kassaan muistaakseni 20 markkaa, eli noin 4 kertaa enemmän kuin hän päivässä ansaitsikaan. Tämä on jo siksi raakaa ryöstöä, että hurjimmakaan kapitalistin ei luulisi kehtaavan näin julkeasti menetellä. Työstä poissaolo on kyllä moitittavaa, enkä minä tahdo sitä puolustaakaan, vaan otetakoon laiminlyödystä työajasta maksoa niin paljon kuin latoja todella ansaitsee. — Sivumennen mainittakoon, että muutamissa Helsingin painoissa on hukkaanmenneestä työajasta sakotettu 50 prosentilla, joka teko myöskin on kaikkea muuta kuin ihmisellinen, ja voi siis syntyä vain jonkun kapitalistin nylkemisraivon rasittamassa pääkopassa.

Vaan palatkaamme jälleen ylempänä mainitsemaani tehdaslaitokseen. Ei kauan sitten erotettiin tästä tehtaasta eräs painaja, jonka todistuksessa sanottiin että hän oli ollut syyppä painokoneen rikkoutumiseen eikä ollut muka totellut esimiehen käskyjä. Insinööri, joka konetta senjälkeen tarkasti, sanoi että painaja ei ollut syyppä koneen rikkoutumiseen. Erotodistuksen oli kirjoittanut henkilö, joka ymmärtää painokoneen rakenteen melkein yhtä hyvin kuin sika hopealusikan. Hän kirjoittaa kuitenkin todistukseen *meidän mielestämme* („enligt vår åsigt“) on painaja ollut syyntä koneen rikkoutumiseen ja täten aiheuttanut 300 markan vahingon. Kysymyksessä oleva painaja olisi sentään saanut kunnollisen todistuksen, josta tuo 300 markan vahinko olisi ollut poistettu, jos hän olisi suostunut maksamaan 150 markkaa tehtaan kassaan! Siis saadaan tästä tehtaasta ostaa todistuksia 150 markalla. Ei ole paljo eikä vähä ensinkään!

Kysymyksessä olevalla painajalla on hyvä todistus edellisestä työpaikasta, jossa hän on työskennellyt kymmenkunnan vuotta, ja jossa todistuksessa sanotaan, että hän on täyttänyt tehtävänsä kunnollisesti. Käsittämätöntä on, mitenkä ihminen saattaa näin yhtäkkiä muuttua huolimattomaksi ja itsepäiseksi.

Ettei mitään mahdollisuutta olisi uuden paikan saamiseen, on usein mainitun tehtaan isäntä, tai mikä hän lieneekin, leimannut mainitun painajan edellisestä työpaikasta saaman todistuksen laitaan: „Nytt betyg utfärdad den — — — af — — — —“ (uusi todistus annettu — — — —).

Millä oikeudella ja onko työnantajalla ylimalkaan oikeutta tahrata ja tällä tavoin tehdä mitättömäksi edellisestä työpaikasta saatua todistusta, kysyy *Mia*.

Kirje Viipurista.

VI.

Peruutettu kokous.

Kuten Gutenbergissa oli ilmoitettu, aikoi yhdistys pitää elokuun 4 p:nä yleisen läänikokouksen, johon osanottajiksi kutsuttiin kaikki Karjalan läänissä olevat Kirjaltajaliiton osastot. Vaan sitä kokousta ei kuulu tulevan vielä tänä kesänä — tuskin enää milloinkaan. Läänikokouksen toimikunta päätti peruuttaa sanotun kokouksen sentähden, ettei yksikään kutsumuksen saanut osasto — lukuun ottamatta Viipurin osastoa — ollut lähettänyt toimikunnalle ainoatakaan keskustelukysymystä eikä minkäänlaista ilmoitusta osanotostaan. Tekiköhän toimikunta oikean päätöksen, sitä en tahdo ruveta arvosteilemaan tarkemmin, vaan näyttäjä se hyvin harkitulle. Mitäpä siellä kokouksessa olisi tehnyt kun ei keskusteltavia asioita sattunut tällä kerralla olemaan; uni olisi voinut pian vieraiksi pistäytyä, kun äänetönnä olisi saanut istua kuumana kesäpäivänä kokoushuoneessa jossa kenties olisi ollut enemmän virvokkeita kuin mitä vesi yksistään voi vaikuttaa. Parempihan on hiljaisuutta viettää kotonaan, niin saa olla rauhassa vieraidenkin vitsaukselta. Vaikka asia ei ole enää auttavissa, en kuitenkaan voi olla paheksumatta Karjalan kirjaltajain menettelyä yritystä kohtaan, joka oli laatuaan ensimmäinen alote kirjaltajain yhteistoiminnassa. Semmoinen kannattavuus voi helposti lamauttaa hyvätkin yritykset ja tehdä tyhjäksi hyvätkin toiveet. Siitä saattaa johtua epäilyttäviä ajatuksia muidenkin läänien osastoille, kun he joskus aikovat toteuttaa samoja toiveita kun Viipurin osasto, jonka työ näin hukkaan hupeni kannatuksen puutteessa. Toivon kuitenkin toisin, toivon, että jonkin toisen läänin innokas osasto koettaisi panna alulle Läänikokouksen homman ja kun se yhdessä paikassa onnistuisi, niin emme mekään sitte tarvitseisi enää huudahtaa: „O sancta simplici citas!“

Usin tariffi.

Olessani kesälomalla Savonlinnassa ja oikein Ollin saunassa oikomassa koukistunutta vartaloani, oli minulla tilaisuus käydä katsomassa sikkäläistä kirjapainoa. Maaseutu-oloihin verraten ei se ollutkaan mikään huonompi, jos kohta ei nykyajan vaatimusten mukainenkaan. Koneosastolla oli yksi pieni pikapainin, Johannsbergin tehtaan koneita, yksi käsipainin ja yksi korttipainin sekä leikkauskone ja yksi vanhaaikainen käsipainin — nykyään ei ole käytännössä — jonka sanotaan olevan ensimmäisiä laatuaan maassamme. Kirjasinvarastossa ei löytynyt nykyajan uutuuksia.

Työväestönä oli siellä suurimmaksi osaksi oppilaita, joista latomossa kolme ja koneosastolla yksi. Kaksi ulosoppinutta, yksi latomossa ja yksi koneosastolla. Palkat olivat verrattain pienet, tariffin alhaisimman hinnan mukaan. Latomossa olevalla ulosoppineella ei liene ollut

tariffinkaan määräämää palkkaa, koska hän sanoi, ettei ole maksettu sanomalehden latomisesta tariffissa määrättyä 5 % korotusta, vaan ainoastaan paikalliskorotus.

Kirjapainon nykyinen johtaja ja liikkeen osakas hra M. Pärnänen näytti hyvinvoivalle miehelle. Hän on käynyt painajan opin Sortavalassa, josta sitten muutti Joensuuhun ja sieltä Savonlinnaan.

Tilapäistöitä tehtiin siellä uusimman tariffin mukaan, jota en ole vielä missään muualla satunut näkemään. Niitä annettiin latojille saman maksuperusteen nojalla kuin rakennuksia annetaan urakalla tehtäväksi; huutokaupalla hutiittiin, kuka vain alhaisemmasta hinnasta otti työn tehdäkseen. Ei sillä tavalla hinnat korkealle kohonneet, kun oppilaat, joilla ei ollut käsitystä työn arvosta, kilpailivat minkä kerksivät sen yhden ulosoppineen kanssa, joka varsinaisesti työskenteli sanomalehdessä, vaan sivutoikseen kuului ottavan tilapäistöitäkin. Yhdestä markasta, vieläpä vähemmästäkin meni kirjoitusarkin kokoinen lomake tekijälleen jossa hyvälläkin latojalle on työtä usean markan arvosta. Menettelytapa näytti suuresti huvittavan faktoria, kun hän tällä tavoin sai työn ilmaiseksi, vaan minä tunsin suurinta inhoa nähdessäni miten ala-arvoista voi työ olla kun sen tekijät eivät ymmärrä oikeuden ja kohtuuden rajaa. Väiksen tahtoi mieli tehdä kysymyksen faktorille, josko häntä huvitti silloin työnhinnan ala-arvoisuus, kun hän oli paininkoneensa viressä seisomassa. Sivullinen kun olin, en sentähden tarttunut tahallani asiaan, vaan katselin tyynesti siksi kun huutokauppa oli loppuun suoritettu ja sitte vähän ajan kuluttua poistu.

Teille, työtovereille, jotka siellä nykyisin työskentelette ja raskaan päivätyönne suoritate, on pyyntöni se, että ensi tilassa, kun semmoinen työnjako tapahtuu, yksimielisesti hylkääte moisen menettelyn. Siten saavutate työstänne kohtuullisen palkan eikä työn arvo silloin katoa eikä se paperilappu, jossa tehtävän työn malli on, enää tarvitse toiste punastua ala-arvoisuutta tuntiessaan.

Rinne.

Gutenbergin 500-vuotisjuhla.

I.

Koko Mainzin kaupunki, jossa kirjapainotaito muinen keksittiin, otti osaa Gutenbergin „puolituhatvuotisjuhlan“ viettämiseen, ja kaikki rakennukset oli koristettu, niin julkiset kuin yksityisetkin tuoksuvilla kuusiköynnöksillä, kukkai- kiehkuroilla ja lipuilla. Ilma oli mitä ihanin, joka sai, lausuu muuan kirjeenvaihtaja, mainzilaiset huomauttamaan, että „hyvä Jumalakin mahtaa olla mainzilainen“. Lipuissa ja väri- vaatteissa olivat tietysti vallan päällä valkoinen ja punainen, Mainzin kaupungin värit. Mutta niihin lojaalisesti yhtyivät valtakunnan värit ja vieläpä kaikessa ystävytydessä Badin keltainen ja punainen, Nassauun oranssi ja sininen, Hessin punainen ja musta, ja monta muuta väriä. Tuomiokirkon vanhat tiilenpunaiset tornit näyttivät ikäänkuin kurottavan itseään korkeammalle sinistä taivasta kohti, voidakseen paremmin kuvastua vihantarantaisen virran „Altwater Rhein“ kalvoon. Tornien välille oli viritetty nauhoja, joissa liehui tuhansia monivärisiä viirejä ja nauhoja, ja tässä puvussa tuomiokirkko näytti tarumaiselta laivalta, joka purjehti kohti unelmien maita. Gutenbergin tori oli koristettu aistilla ja ymmärryksellä, jota ei aina tapaa saksalaisten juhlissa. Gutenbergin patsas, joka on vastapäätä teatteria, pystytettiin v. 1837. Se on Thorvaldsenin tekemä. Sen taa oli juh- laksi puoliympyrän muotoon rakennettu pylvä- rivi, joka patsalle oli vaikuttavana taustana, ja pylväitten väli oli koristettu köynnöksillä, kasveilla, kukkasilla ja suihkulähteillä. Patsaan vastapäätä oli samaan tyyliin rakennettu pieni paviljonki, joka oli määrätty ruhtinaallisille hen-

kilöille, viranomaisille ja juhlaan kutsutuille huomattaville henkilöille. Patsas itse sitävastoin ja jalusta oli hyvällä aistilla jätetty koskematta ja sen juurelle vaan asetettu isoja palmunlehtiä ja taakse punaisia geranioita.

Juhlia kesti neljä päivää. Ensimmäinen päivä oli omistettu typografiselle näyttelylle, joka oli järjestetty vaaliruhtinaitten vanhaan palatsiin. Tämä palatsi, joka on rakennettu punaisesta graniitista, seisoo Rheinin rannalla ja käytetään nyt kirjastoksi ja museoksi. Näyttelyn uuden- aikaisessa osassa ei ollut mitään erinomaisen merkittävää, mutta komitea ei ollutkaan pannut sille erityistä painoa, koska uudenaikainen teolisuus kirjapainotaidonkin alalla on voimansa uhrannut Pariisiin näyttelylle. Mutta historiallinen näyttely oli sitä mieltäkiinnittävämpi.

Erittäin taidokkaalla tavalla osotettiin, mihin vanha niin sanoaksemme kirjankirjoitustaide en- nätti kehittyä, ja mistä uusi kirjanpainamistatide liikkuvilla kirjasimilla alkoi. Näyttelyssä oli ensinnäkin taitavain kopistien viidennellätoista vuo- sisadalla kirjoittamia virsikirjoja. Näitten käsi- kirjoitusten rinnalla oli ensimmäiset painetut kir- jat, ja katsoja heti huomasi, kuinka niitten tyypit ovat käsikirjoituskien kirjainten kaltaiset. Gutenbergin tarkoitus lieneekin alkuaan ollut vaan keksiä keino, miten tavallisimpia hengellisiä kirjoja mekaanisella tavalla voitaisiin jäl- jentää, niin että niitä nopeammin saataisiin ja niitten hinta kävisi huokeammaksi. Hänen tar- koituksensa oli painaa kirjoja, jotka olisivat niin paljon kuin suinkin käsikirjoitettujen kirjain kaltaisia. Lasikaapeissa oli näytteillä Gutenber- gin taiteen ensimmäisiä tuotteita, 42-rivinen piplia, joka valmistui 1455, ja jota säilytetään Fran- furtin kirjastossa, sekä 36-rivinen piplia, joka pantiin ennen alkuun, mutta vasta myöhemmin erään Gutenbergin oppilaan toimesta valmistui. Sitten oli näytteillä Gutenbergin kumppanien Fustin ja Schöfferin kirjapainotuotteita. Kaikissa näissä painotuotteissa käytettiin goottilaisia kir- jasimia, sillä kirjanpainajat eivät uskaltaneet niistä poiketa peläten, että he ehkä muutoin menettäisivät käsikirjoituksiin tottuneet ostajat. Gutenbergin keksinnön selittämiseksi oli näyt- telyssä kokoelma keksinnöitä, joita sitä ennen oli tehty Egyptissä ja Assyriassa sekä keskiai- kaisessa Europassakin, että nimittäin puuhun leikattiin kokonaisia lauseita, joilla sitten painettiin monta kappaletta samaa lausetta. Tämä keksintö oli kuitenkin niin epäkäytännöllinen, ettei se voinut suurempaa merkitystä saada. Gutenberg luultavasti asiaa tutki kauan salassa, teki arvatenkin monta onnistumatonta yritystä, ennenkuin hän keksi oikean ratkaisun, paina- misen liikkuvilla kirjaimilla. Ja hänen keksin- tönsä menestys oli sitten suunnaton. Se muutti maailman historian.

Kutsutut vieraat, joitten luku nousi noin 5,000:teen henkeen, kokoontuivat sitten kau- pungintalolle suureen juhlaan, jonka Mainzin kaupunki antoi. Vieraitten joukossa oli korkeimpia virkamiehiä, Saksan yliopistojen edus- tajia, ynnä kirjapainotaidon ja sanomalehdistön edustajia sekä Saksasta että ulkomailta.

Kun Hessenin suurherttua kansallishymnin sävelten kaikuessa oli astunut saliin, kaiuttivat laulajat ja soittoniekat, kaikkiaan noin 800 hen- keä, tilaisuutta varten sävelletyn kantaatin, jota johti itse säveltäjä Volbach saaden hallitsijalta teoksensa johdosta professorin arvonimen. Aka- deemillisen juhlapuheen Gutenbergista piti sen jälkeen Leipzigin yliopiston professori Köster, jonka innokas esitystapa teki syvän vaikutuksen.

Muutaman Haydnin kuoron jälkeen muodostivat kuulijoista miespuoliset jäsenet pitkän kul- kueen, jonka etunenässä oli soittoakuntia ja jonka päättivät juhlapukuiset Darmstadtin, Heidelber- gin ja Giesenin ylioppilaat. Kulkue siirtyi ver- kalleen Gutenbergin torille, jonne naiset jo edeltäkäsini oli ohjattu sitä varten rakennetuille lavoille Gutenbergin patsaan edustalle.

Viranomaisista olivat läsnä Hessenin suur- herttua kenraalin puvussa, Mainzin piispa, Leip- zigin ja Berliinin yliopistojen rehtorit, molem- mat koristelluissa virkapuvuissaan, useita hovi-

laisia Darmstadtista, ja vihdoin kaupungin yli- pormestari Gassner kantaen virkansaa arvomer- kejä.

Kun oli laulettu eräs Neukommin kuoro, joka esitettiin jo 1837 patsaan paljastustilaisuudessa astui pormestari patsaan juurelle ja lausui muu- tamia lauseita tähän suuntaan: „Ylpeillen ja kiitollisena viettää Mainz kmmniakkaan poikansa juhlaa. Kunnia Gutenbergille, ihmisyyden hy- väntekijälle!“

Läheisen kirkon kellot soivat iloisesti ja kau- kaa kuului silloin tällöin tykin laukaus vanhasta Mainzin linnoituksesta.

Hetki oli todella juhallinen ja liikutus vas- tustamaton. Sellaista kunnioitusta, niin naiivia ja todellista pronssikuvan juurella, ei tekemättä sitä naurettavaksi voi osottaa muille kuin rau- han ja hyveen sankareille, jommoimen oli kirja- painotaidon nerokas keksijä.

Kellojen soidessa ja tykkien paukuessa on Hessenin suurherttua astunut patsaan luo ja asettanut sille ensimmäisen seppeleen, jota seu- rasi sadat muut kaikilta maailman suunnilta.

Illalla vietettiin hupaisat kekkerit, seuraavana päivänä oli loistava historiallinen kulkue ja sen jälkeisenä retki Reinille.

Från förbundsområdet. Liiton alalta.

— **Helsinki.** Helsingin Kirjaltajainyhdis- tyksen johtokuntaan on — hra K. F. Bäckma- nin muutettua paikkakunnalta — varapuheen- johtajaksi hänen sijalleen valittu hra J. Holm- berg. —m—

Fria ord. — Vapaita sanoja.

Händens kom, men från ett håll, som man minst anat.

Nyligen ingick i Gutenberg under öfverrubri- ken *Fria ord*, däri öfverfaktorn å Nya Pressen förfarande gentemot en gammal tidningsättare omtalades och anmodades typografernas före- ning att taga denna liksom öfriga, å ifråga- varande tryckeri försiggångna orättvisor till tals på det man finge slut på dessa. Nu har emel- lertid hämden kommit, men tyvärr från ett håll man minst af alt önskat eller väntat. Nya Pressen har, såsom bekant, för alltid indragits. De, hvilka drabbas svårast af denna indragning är naturligtvis tidningens aktionärer, faktorer och personal. Den, som mest förargat sig häröf- ver, är tidningens öfverfaktör, ty han drabbas i anledning där af en förlust, enligt hvad vi hört, 300 mark i månaden och har han därför allaredan förklarad, att icke kunna hålla semester under sommaren af denna orsak. Dock vill han, att en familj med sex personer skall lefva af betydligt mindre inkomster, än t. ex. han själf, som har ingen familj att försörja och dessutom eger en stor gård, utaf hvars hyror en vanlig dödlig nog kunde komma till rädda. Dessutom har han för ej altför länge sedan skrytit, att han nog lever, utan att behöfva den plats han nu har. Således åter bara tomt skrytit!

Vän af rättvisa.

Hvarför har fortsättningen af „Historiken från Nya Pressen“ icke ingått i Gutenberg. Dessa borde ännu publiceras, med en liten ändring eller också må en not angifva, hvarför infö- randet blifvit fördröjt.

Författaren.

Då red. för den svenska afdelningen i fjol frånlämnade sin post, har den nuvarande red. ej kunskap om vidare manuskript, berörande nämnda historik, än dessa, hvilka publicerats. Men då berörda historiks innehåll enligt red.

äsiht ej storligen motsvarar detta syftemål, hvilket förbundet har sig förelagt, anhåller red. förbindligast, att historikens vidare publicerande måtte afstå.

Också ett beslut.

Enligt rykte har den härstädes existerande s. k. faktorsklubben beslutit, att icke antaga några typografer från landsorten i kondition, utan att dessa först genomgå ett slags prof och sålunda först hafva anställning såsom elever. Denna åtgärd har blifvit föranledd därutaf, att en mängd landsortstypografer på senaste tiden börjat att mer strömma till hufvudstaden och här pocka på alla möjliga privilegier, ja ofta nog äro mera fordrande, än våra helsingforstypografer, fastän i de flesta fall mindre skickliga. Denna åtgärd synes därför, enligt min äsiht, också vara välbehöflig och tidsenlig, men då man en gång beslutar en sak, så borde den också hållas. Saken är nämligen den, att Handelstryckeriet härstädes nyligen antagit till sin underfaktor en person från landsorten. Männe icke åtgärden äfven borde sträcka sig till besättandet af faktorsplatser eller anser man mähända, att en faktor icke behöfver vara så skicklig i sitt fack, som en typograf?

Y.

Notiser. Uutisia.

— **Kesälomaa.** Kuten tietoomme on tullut, on seuraavissa kirjapainoissa myönnetty työvälle lomaa.

Helsingissä:

Helsingin Sentraalikirjapainossa saivat kaikki vakituisella palkalla olevat yhden viikon kesälomaa täydellä palkalla.

Suomal. Kirjall. Seuran kirjapainossa saivat kaikki opinsuorittaneet konepainajat puolen kuukauden lomaa täydellä palkalla sekä tämän lisäksi, tilaisuuden sattuessa, myönnetään koko koneosastollle vapaita iltapäiviä.

Keis. Senaatin kirjapainossa on myönnetty kaikille vakit. palkalla oleville puoli kuukautta lomaa täydellä palkalla.

Osakeyhtiö Kauppakirjapainossa on tyväestölle annettu yksi viikko lomaa täydellä palkalla.

Turussa:

Osakeyhtiö Polytyposkirjapainossa on koko tyväestölle myönnetty yksi viikko lomaa täydellä palkalla.

— „**Nordisk Boktryckarekonst**“. Af denna tidskrift har nu inalles 5 häften utkommit. Säväl innehållet som den typografiska utstyrseln i dessa äro omvexlande och goda. Då man fäster afseende på i huru hög grad andra i språkligt hänseende oförstärkta fackblad prenumereras här, så förvänar det oss, att denna äfven i språkligt afseende förstärkta tidskrift jämförelsevis ej erhållit större spridning. Vi anmoda därför hvarje svenska läsande typograf att prenumerera på „Nordisk Boktryckarekonst“, ty dessa äro ej bortkastade pänningar. Prenumeration kan ske vid hvarje postanstalt samt dessutom i Helsingfors i Hagelstams bokhandel. Profhäfte sändes gratis om anhällan göres hos tidskriftens representant för Finland, hr K. J. Mandelin, Skarpskyttegatan 7.

— **Läänikokous Viipurissa** on peruutettu osanottajien sekä keskustelukysymysten puutteellisuuden takia.

— **Suomen kirjapainajyhdistyksellä** oli v. k. 16 p:nä täällä perustava kokous, johon oli saapunut jäseniä useasta maaseutukaupungista.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin pormestari L. Cajander. Kun säännöt oli tarkastettu, ryhdyttiin hallituksen vaaliin ja valituksi siihen tulivat hrat L. Cajander, W. Westzyntius, A. R. Frenckell ja E. Wainio Helsingistä sekä hrat

J. Länkelä (Jyväskylämästä), G. W. Wilén (Turusta), K. Malmström (Kuopiosta) ja O. Ansas (Vaasasta).

Ohjelman kysymyksistä herätti oppilasasia pitkän keskustelun. Erinäisissä yksityiskohdissa lykättiin asian enempi käsittely osaksi hallitukseen — osaksi oppilaskoulun perustamiseen nähden — valiokuntaan, joka tarpeen niin vaatiessa saa itse täydentää itsensä. — Sen jälkeen ratkaistiin muutamia sisällisiä asioita ja toimitettiin sääntöjen määräämät vaalit.

— **Kirjapainot.** Painoasiain ylihallitus on antanut kirjaltajille A. J. Tolvaselle ja O. Räisäselle oikeuden toiminimellä „Olavin kirjapaino“ harjoittaa kirjapainoliikettä Savonlinnassa. Kirjapainon johtajana tulee olemaan ensinmainittu.

Tammerfors Nyheterin kirjapainoon, joka hiltajattain on saatu käyntikuntoon, on faktoriksi otettu herra I. Partanen, joka ennen on samassa toimessa työskennellyt useissa Tampereen kirjapainoissa. Konemestariksi on otettu kirjapainaja A. Syrjänen Tampereen Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapainosta.

— **Ammattilaisten kirjapaino-osakeyhtiön** säännöille hakevat kansak. opettaja J. K. Kari, talonomistaja K. F. Hellstén y. m. vahvistusta. Yhtiön tarkoituksena on kirjapaino-, kirjansitomo-, kustannusliikkeen sekä paperi- ja kirjakaupan harjoittaminen Turun kaupungissa, jossa yhtiön hallitus sijaitsee. Osakepääoma on 25,000 mk., mutta voidaan korottaa 35,000 mkaan. Osakkeen suuruus 25 mk.

— **Nya Pressens** direktion har meddelat sin faktor, att inga sättere få afskedas, åtminstone på en månad, ty bolagsstämman skall närmare afgöra detta i slutet af månaden. Detta meddelades personalen af faktorn, som stämpelade bolaget som fini, att oaktadt *sträjken*, fortfarande vara humana med de pockande sätterne. För öfrigt erbjöd ett annat tryckeri åt 4 sättere genast platser, hvilket emellertid icke kommer att antagas af andra, än möjligen — *guldgossarne!*

— **Huvimatkan Pukkisaareen** toimeenpaneet Helsingin Kirjaltajayhdistys jäsenilleen perheineen sunnuntaina elokuun 5 p:nä. Hörypurret Arla ja Särila tekevät matkoja saarelle (katso ilmoitusta). Huomattava on, että nyt on käytettävänä kaksi venettä, jotta ennen vallinnut epäkohta saareen pääsemiseen pitäisi olla poistettuna. Soittoa ovat muutamit asianharrastajat luvanneet matkaan. Tilapäisarjaisiin, jotka tämän yhteydessä pidetään, on karttunut kauniisti pieniä ja arvokkaitakin esineitä. Yhdistyksen sporttiklubi tulee myöskin esiintymään mieltäkiinnittävine kilpailuineen. Ravintola koitetaan saada mahdollisuuden mukaan tarkoitustaan vastaavaksi.

Jos vaan ilmojen haltia suo siksi päivää kauniin ilman, olemme varmat siitä, että kukin kirjaltaja perheineen tapaavat toisensa sinä päivänä Pukkisaarelta.

— **Utfärd till Bockholmen** föranstaltar H:fors Typografförening för sina medlemmar med familjer söndagen den 5 Aug. Ängsl. Arla och Särila göra turer till ön (se annonsen). Observeras bör att i år arrangerats utfärden med tvänne båtar, så att olägenheten som föregående år förefunnits om möjligheten att medfölja, numera torde vara afhjälpt. Några i saken intresserade hafva utlofvat musik på färden. Vinstertill det tillfälliga lotteriet har samlats rätt vackert, några bland dem värdefulla. Restaurationen kompletteras så godt sig göra låter. Föreningens sportklubb kommer äfven att framträda med sina intresseväckande täflingar.

Inträffar blott vackert väder träffas troligen de flesta af typograferna jemte deras familjer söndagen den 5 aug. säkrast å Bockholmen.

Sekalia. — Svibel.

— „*Konstit ovat monenmoisiet*“. Erään täkäläisen aamulehden — jonka painon isännöitsijäksi ei kau'an sitte saapui henkilö, joka Helsingissä opissa ollessaan suuteli Selmaa eräällä Eläintarhan kivellä — latojia vaivasi äskettäin kova kohmelo. He olivat tavallisuuden mukaan tili-iltana myöhään purjehtineet kaupungilla lasti hieman toisella kyljellä, ja kun miehet seuraavan päivän aamupuolella vihdoiin heräsivät, takoi tuhannen kupariseppää pääkomerossa. Parannusta oli siis kiireimmän kautta hankittava. Mutta mistä saada rahaa? Taskut käännettiin nurin senkin seitsemän kertaa, vaan ei killinkiäkään löytynyt eikä pelastuksenkaan kalliota näkynyt missään. Ei siis muu auttanut kuin lähteä painoon tallustamaan naamat pöhöttyneinä ja silmät punasina. Mutta täällä heidän silmänsä vasta aukenivat näkemään. Kun hätä on suurin, on apu lähin. Erään „koltun“ taskusta löytyi sattumalta huuliharppu — ja niin oli pelastus keksitty! Yksi otti sen, toinen tyhjän kaljatynnyrin, kolmas tunkiokihvelin j. n. e. ja niin alkoi pihalla taivaallinen soitto. Tuskin olivat „Efter balen“-valsin ensimmäiset sävelet ennättäneet kaikua, kun jo samassa talossa olevasta kapakasta alkoi tulvia yleisöä kuulemaan tätä harvinaista musiikkia. Itse kapakan emäntä ynnä kolme kyökkikarhua seisivat korvat höröllään, pyyhliniinat käsivarrella ja tahdottomat nytkähdykset vähän alipuolella leuvan osottivat „taiteen“ jaloa vaikutusta.

Ja luuletko ettei rahaa tullut? Ohoo, sitä kertyi koko kopere, päät parannettiin ja — kissa muusta!

Tässäkin siis toteutui sananparsi: „parempi leivä-törnä kuin neuvotonna“.

Liittohallitus.

Puheenjohtaja, hra J. A. Kosk, Sentraali-kirjapaino.

Rahastonhoitaja, hra Fr. Saastamoinen, Simeliuksen kirjapaino.

Kaikki kirjeet ovat lähetettävät puheenjohtajalle ja rahalahetykset rahastonhoitajalle.

H:gin Kirjaltajayhdistyksen jäsenille

perheineen

toimeenpannaan

Huvimatka Pukkisaareen

sunnuntaina elokuun 5 p:nä.

Hörypurret *Arla* ja *Särila* tekevät matkoja Pukkisaarelle, lähtien Hietalahden satamasta; ensimmäinen laiva lähtee k:lo 8 aamulla ja sitte ehtimiseen noin tunnin väliajoilla. Viimeinen laiva lähtee saaresta k:lo 8 illalla.

Pääsymaksut on 1 mk.; omilla veneillään tulijat maksavat saarivuokraa 25 p. hengeltä.

HUOM.! Torvisoittokunta seuraa mukana.

Huvitoimikunta.

Ät

H:fors Typografförenings medlemmar

med familjer

föranstaltas

Utfärd till Bockholmen

söndagen den 5 Augusti.

Ängsl. *Arla* och *Särila* göra turer till Bockholmen från Sandvikshamnen; första båten afgår kl. 8 på morg. samt de följande med ungef. 1 timmes mellantid. Sista båten från Bockholmen afgår kl. 8 på aftonen.

Pris 1 mk.; med egna båtar anläandande bidraga till öns hyrande med 25 p. per person.

OBS.! Hornmusik medföljer.

Festbestyrrelsen.

Helsingissä 1900.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.